

Crucea „Meritul Sanitar” decernată în 1914 medicului spitalului și fostului primar al orașului Târgu-Jiu

Laurențiu-Ștefan Szemkovics*

RÉSUMÉ. Dans l'article *Croix du mérite sanitaire décernée en 1914 au médecin de l'hôpital et à l'ancien maire de la ville de Târgu-Jiu*, nous présentons, en utilisant l'héraldique, la sigillographie et la phaléristique, la Croix du mérite sanitaire de première classe décernée, en 1914, à Hasnaș Nicolae, médecin de l'hôpital de Târgu-Jiu et à Clinceanu Constantin, ancien maire de la ville de Târgu-Jiu.

Mots-clé: *Hasnaș Nicolae, médecin de l'hôpital de Târgu-Jiu, Clinceanu Constantin, ancien maire de la ville de Târgu-Jiu, Croix du mérite sanitaire, héraldique, sigillographie, phaléristique.*

Urmare a raportului lui V. G. Morțun, ministru de Interne, regele Carol I a semnat, la 14 mai 1914, decretul nr. 2.109, prin care a decernat Crucea „Meritul Sanitar” clasa I lui Hasnaș Nicolae, medicul Spitalului Târgu-Jiu și lui Clinceanu Constantin, fost primar al orașului Târgu-Jiu¹. Prin același decret regal², decorația a mai fost acordată și altor persoane atât clasa amintită mai sus, cât și clasele a II-a și a III-a.

Prezentăm, apelând la heraldică³, la sigilografie⁴ și la faleristică⁵, descrierea decorației, precum și reproducerile grafice care provin de la colecționarul Emanuel Erena.

Conform *Regulamentului pentru instituirea Crucii „Meritul Sanitar”*⁶, Crucea „Meritul Sanitar”: „*va fi de trei clase: clasa I de aur, clasa II de argint și clasa III de bronz și se va confecționa prin îngrijirea Ministerului de Interne. Această Cruce are patru brațe egale în diametru, de 29 mm în lungime și lățime. Dintre cele patru brațe, ca și de la partea superioară a brațului de sus și de la partea*

* Arhivele Naționale Istorice Centrale, București, e-mail: laurszem@gmail.com

¹ Aflat, sub formă de copie, la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Președinția Consiliului de Miniștri*, dosar nr. 15/1914, f. 131-134.

² Publicat în „Monitorul Oficial” nr. 37 din 20 mai / 2 iunie 1914, p. 1845.

³ Heraldica = disciplina auxiliară a istoriei care studiază stemele, blazoanele etc.; Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, Editura Saeculum I.O., București, 2000, p. 422.

⁴ Sigilografia = disciplina auxiliară a istoriei care se ocupă cu studiul sigiliilor și matricelor sigilare. Franceză la origine, această disciplină nu a întârziat să se extindă în toată Europa, pretutindeni unde, încă din Evul Mediu, se impunea obiceiul de a valida documentele cu sigiliu; Jean-Luc Chassel, „Les sceaux dans l'Histoire, l'Histoire dans les sceaux”, în *Les sceaux, sources de l'histoire médiévale en Champagne. Actes des tables rondes de la Société française d'héraldique et de sigillographie* (Troyes, 2003-Reims, 2004) sous la direction de Jean-Luc Chassel, Paris, Société française d'héraldique et de sigillographie, 2007, p. 9.

⁵ Faleristica = disciplina auxiliară a istoriei care se ocupă cu studiul decorațiilor (ordine, cruci, medalii și semne onorifice); Dorel Bahrin, *Sistemul decorațiilor militare – 2000. Sistemul național de decorații*, Editura Economică, București, 2005, pp. 11-12.

⁶ Sancționat prin Decretul regal nr. 6.471 din 25 noiembrie 1913, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 191 din 26 noiembrie / 9 decembrie 1913, pp. 8401-8402.

inferioară a brațului de jos, ies raze, astfel că Crucea are aparența unei forme ovale de 38 mm lungime totală și 29 mm lățime. Pe una din fețe (avers) Crucea este smălțuită roșu-închis și încadrată de o dungă de metal de un milimetru lățime. În mijlocul Crucii este aplicat bustul M. S. Reginei, de metal argintat-oxidat. Fața opusă a Crucii (revers) este nesmălțuită și are pe brațul orizontal inscripția MERITUL SANITAR, în două rânduri; de asupra cifra regală, iar dedesubt 1913. Crucea este mobil suspendată de o coroană regală în dimensiuni de 21 mm lățime și 19 mm înălțime, având un inel prin care se trece panglica. Panglica are lățime de 35 mm, este de mătase moară albă, cu câte o dungă roșu-închis de 3 mm, depărtate cu 2 ½ mm de margini. Panglica se trece prin inelul medaliei, unde va avea două îndoituri, după cum se poartă și celelalte decorațiuni române. Este riguros interzis de a se purta panglica în alt mod sau formă. Meritul Sanitar se acordă persoanelor care se vor fi distins prin fapte, donațiuni, scrieri sau alte lucrări, care contribuiesc la îmbunătățirea stării sanitare a țării, precum și funcționarilor sanitari sau altora, care se vor fi distins prin serviciile lor în interesul general sanitar”⁷.

⁷ Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Distincții onorifice acordate clerului român în 1918*, în „Crisia”, nr. XLVIII, 2018, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, pp. 209-221; idem, *Distincții conferite clerului român în 1918*, în „Analele Aradului”, anul IV, nr. 4, 2018, Supliment: 100 de ani de la Marea Unire, Colecția „Astra Arădeană – 1863”, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, pp. 346-347, 353; idem, *Decorații conferite clerului român (1916-1919) / Decorations awarded to the Romanian clergy (1916-1919)*, Edit Moroșan, București, 2019, pp. 34-35; idem, *Decorații decernate preoților români în 1920*, în „Misiunea”. Revista Centrului de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata României „General Paul Teodorescu”, anul VII, nr. 1 (7), 2020, pp. 12-17; idem, *Decorații primite de jandarmii români (1916-1920) / Decorations received by the Romanian gendarmes (1916-1920)*, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2020, pp. 80-81; idem, *Decorații conferite clerului român în 1920*, în *Primul Război Mondial și Marea Unire a românilor. 100 de ani de la semnarea Tratatului de Pace de la Trianon (1920-2020)*, coordonator: Eugen Petrescu, Editura Universitaria, Craiova, 2020, pp. 677, 680; idem, *Crucea „Meritul Sanitar” acordată medicilor din Turnu-Severin și din Baia de Aramă (1928)*, în „Cronica de Severin”, anul X, nr. 334, 14 septembrie 2021, p. 5; idem, *Decorații conferite preoților române în perioada 1916-1921*, Editura MEGA, Cluj-Napoca, 2023, p. 49; idem, *Crucea „Meritul Sanitar” acordată în 1931 președintei filialei Crucii Roșii din Târgoviște*, <https://chindiamedia.ro/general/editorial-crucea-meritul-sanitar-acordata-in-1931-presedintei-filialei-crucii-rosii-din-targoviste/>; idem, *Crucea „Meritul Sanitar” conferită în 1914 unui agent sanitar din orașul T.-Severin*, în „Cronica de Severin”, anul XIV, nr. 489, 11 februarie 2024, p. 4; idem, *Crucea „Meritul Sanitar” conferită în 1931 președintei filialei Crucii Roșii din Giurgiu*, în „Sud”. Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu”, anul XXIX, nr. 1-2 (286-287), ianuarie-februarie 2024, p. 27.

BIBLIOGRAFIE

Bahrin, Dorel, *Sistemul decorațiilor militare – 2000. Sistemul național de decorații*, Editura Economică, București, 2005.

Chassel, Jean-Luc, *Les sceaux dans l'Histoire, l'Histoire dans les sceaux*, în *Les sceaux, sources de l'histoire médiévale en Champagne. Actes des tables rondes de la Société française d'héraldique et de sigillographie*, (Troyes, 2003-Reims, 2004) sous la direction de Jean-Luc Chassel, Paris, Société française d'héraldique et de sigillographie, 2007, pp. 9-17.

Marcu, Florin, *Marele dicționar de neologisme*, Editura Saeculum I.O., București, 2000.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Crucea „Meritul Sanitar” acordată în 1931 președintei filialei Crucii Roșii din Târgoviște*, <https://chindiamedia.ro/general/editorial-crucea-meritul-sanitar-acordata-in-1931-presedintei-filialei-crucii-rosii-din-targoviste/>.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Crucea „Meritul Sanitar” acordată medicilor din Turnu-Severin și din Baia de Aramă (1928)*, în „Cronica de Severin”, anul X, nr. 334, 14 septembrie 2021, p. 5.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Crucea „Meritul Sanitar” conferită în 1914 unui agent sanitar din orașul T.-Severin*, în „Cronica de Severin”, anul XIV, nr. 489, 11 februarie 2024, p. 4.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Crucea „Meritul Sanitar” conferită în 1931 președintei filialei Crucii Roșii din Giurgiu*, în „Sud”. Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu”, anul XXIX, nr. 1-2 (286-287), ianuarie-februarie 2024, p. 27.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Decorații conferite clerului român (1916-1919) / Decorations awarded to the Romanian clergy (1916-1919)*, Edit Moroșan, București, 2019.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Decorații conferite clerului român în 1920*, în *Primul Război Mondial și Marea Unire a românilor. 100 de ani de la semnarea Tratatului de Pace de la Trianon (1920-2020)*, coordonator: Eugen Petrescu, Editura Universitaria, Craiova, 2020, pp. 672-680.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Decorații conferite preoșimii române în perioada 1916-1921*, Editura MEGA, Cluj-Napoca, 2023.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Decorații decernate preoților români în 1920*, în „Misiunea”. Revista Centrului de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata României „General Paul Teodorescu”, anul VII, nr. 1 (7), 2020, pp. 12-17.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Decorații primite de jandarmii români (1916-1920) / Decorations received by the Romanian gendarmes (1916-1920)*, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2020.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Distincții conferite clerului român în 1918*, în „Analele Aradului”, anul IV, nr. 4, 2018, Supliment: *100 de ani de la Marea Unire*, Colecția „Astra Arădeană – 1863”, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, pp. 333-355.

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Distincții onorifice acordate clerului român în 1918*, în „Crisia”, nr. XLVIII, 2018, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, pp. 209-221.

Crucea „Meritul Sanitar” clasa I (avers și revers).